EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Cultura | Joaquim Noguero | Actualitzat el 16/04/2022 a les 08:00

La claredat de George Simenon i Maria Picassó

La manresana Maria Picassó, col·laboradora de la nostra revista, és la il·lustradora escollida pel dissenyador Jordi Duró, de Duró Studio, per a la nova imatge de l'edició d'Anagrama & Acantilado, últim intent seriós de rellançament del prolífic escriptor belga al nostre país. Amb aquestes cobertes, ara sí que sembla (i molt!) que «ara sí».

Portades il·lustrades per Maria Picassó

Ara sí. Quants cops es pot haver dit això a propòsit del magnífic narrador George Simenon al nostre país? Mira que ha tingut lectors de prestigi a casa nostra (de Josep Pla, Sebastià Gasch, Vicenç Riera Llorca, Just Cabot o Rafael Tasis a, després, Manuel de Pedrolo, Maurici Serrahima, Pere Gimferrer, Joan de Sagarra, Xavier Pla, Rafael Vallbona o Manel Fontdevila), mira que la connexió catalana de Simenon ha estat extensa, ben assimilada, fonda i com qui diu de tots colors i per a tots els gustos (gent d'estètiques i perfils ideològics dispars), però a l'hora de la veritat (l'èxit editorial) cal reconèixer que la publicació d'aquest autor a l'Estat, ja en la primera postguerra, va tenir lloc a Barcelona, sí, però en castellà i amb força mal peu per culpa de la precarietat editorial de Ferran Canyameras a l'editorial Albor, creada a l'exili i després aliada amb Aymà.

Al final dels anys quaranta i als primers cinquanta, ni els talls de llum, ni el racionament del paper, ni la censura prèvia o les traduccions de combat al castellà, fetes per amics de forma apressada i farcides de catalanismes, pintaven ni poc ni gaire bé per contribuir a l'extensió popular de les novel·les de l'inspector Maigret, a diferència del que estava passant a tot el món, no sols a les llibreries, també als quioscos! L'editor Jaume Vallcorba atribuïa l'èxit "per dalt" de Simenon a Catalunya al fet que la intel·lectualitat i bona part de la burgesia l'havia llegit en francès, sense intermediaris, tant en edicions *pulp* com finalment a la prestigiosa col·lecció La Pléiade de Gallimard, reservada als clàssics. Per baix, en canvi, aquí la regla havia estat una precarietat que calia combatre amb bones traduccions i coherència editorial.

Per això, ara sí. Després dels anys cinquanta, s'han repetit els intents de presentar Simenon entre nosaltres. En català, cal dir-ho, comptadíssimes (ens ho haurem de fer mirar, quan Barcelona n'ha estat la principal porta d'entrada a l'Estat). Però cap dels intents d'edició no ha estat mai complet, i sovint les traduccions han repetit els títols més coneguts. En català, per exemple, en trobem d'aïllades a la col·lecció *La cua de palla*, d'Ed. 62, a Bromera, a Columna i a Àrea. En castellà hi ha les molt conegudes de Luis de Caralt Editor (inclosa l'edició del tots els Maigret en onze volums vermells gruixuts), n'hi ha també a Tusquets (Bolsillo, Andanzas i Fábula), i a Booket, Ediciones del Prado, a Libro Amigo, d'Ediciones B, en una col·lecció del diari *El Observador* o a Orbis. I, com a precedent immediat de la nova col·lecció d'ara, cal destacar les iniciades fa deu anys per les editorials germanes El Acantilado i Quaderns Crema, en noves i bones traduccions al castellà i al català, respectivament, i unes cobertes de fotografia en blanc i negre de Francesc Català-Roca que recreaven un to atmosfèric molt proper al de l'imaginari de Simenon.

Ara bé: aquest «ara sí» que pot aportar-hi la nova col·lecció nascuda en l'excepcional aliança de col·laboració Anagrama & Acantilado li pot posar, sobretot, un nou públic lector, gràcies a substituir el registre clàssic, gairebé noucentista, de l'intent anterior, pel guany d'una llum i un color molt frescos i juvenils. La claredat essencial que respiren les noves cobertes és la de Simenon, primer per la seva aparent facilitat, que no renuncia a cap saviesa del segle, però també per la seva força emocional, atmosfèrica, de creació de mons complets a partir d'elements bàsics senzillíssims. George Simenon i Maria Picassó són poderosament metonímics. Allò de la part pel tot, sí. Aquí la sequedat de l'alcohol i el desert en l'ampolla d'*El fondo de la botella*. O les quatre línies amb finestres que suggereixen l'*skyline* de Nova York entreteixit de vides anònimes a *Tres habitaciones en Manhattan*. O el fum en forma d'interrogant sobre la pipa de *Maigret duda*. Tot sobre colors bàsics, forts, nets (taronja, blau o vermell), en cobertes de cartró molt porós, que xupa molta tinta i n'elimina cap subratllat. No importen els detalls de línia: importa la taca, igual que també en Simenon les impressions dels sentits i el fons humà arriben igualment per acumulació, a l'abordatge, per taca, com submergint-nos en un remolí de sensacions que diu sempre més del que sembla. De fet, Simenon és addictiu per com regala al lector molt més del que mereix el seu esforç. I veig això mateix en aquestes cobertes. Netedat de formes, allunyada de cap fórmula. Coherència en el planteig de la col·lecció, però per recomençar de zero a cada coberta. Un encert de Duró Studio fins i tot per la tria del paper.

Si en Simenon els sentits apunten pistes, aquestes cobertes juguen el mateix joc. Són novel·les plenes d'impressions tàctils, olfactives, gustatives, auditives i visuals que, sovint, es combinen per construir per al lector una mena de retrat robot psíquic del més pregon dels personatges. Tardem a saber de quin peu calcen. Però, quan finalment això arriba, tot cau pel propi pes. No cal intel·lectualitzar res. Tot és allò que és. Les coses són i no cal més. Com ara en el nou disseny, que connecta amb alguns dels més contemporanis de fora, però arrela alhora en el de Ricard Giralt Miracle a l'edició de Canyameras. Les cobertes de Giralt Miracle i de Picassó són fidels a Simenon en un doble sentit: precises en la insinuació narrativa a partir d'alguna peça clau, però alhora fidels reproductores de les atmosferes introspectives de l'escriptor belga i fins i tot dels remolins psíquics obsessius dels personatges. Però ara Picassó és més diàfana i seductora. Giralt Miracle acumulava més capes, també pel gol que va col·lar a la censura fent arribar al quiosc la totalitat de l'art "malalt" d'entreguerres, represaliat com estava pel franquisme, però Picassó no du llast i no partia de zero.

Autoretrat de Maria Picassó

Si mes no, Simenon

Que bé tornar a tenir a l'abast una bona edició perquè, si a algú no li agrada la novel·la negra, sempre li quedarà Simenon. L'autor belga escriu un tipus de narració que capgira els clixés associats al gènere, una literatura popular de qualitat que arriba molt més enllà del previst amb una escriptura senzilla i clara, naturalíssima. Per això hi funcionen tan bé les cobertes de Picassó, amb el ressò senzill de l'avantguarda geomètrica de cert cartellisme de primers del segle XX i el constructivisme rus. Simenon també s'havia empassat sencer el segle XX, però per regurgitar-lo en petites dosis digeribles per tot tipus de lectors. Mundà i singular, no va parar mai de buidar-se i de créixer sobre la màquina d'escriure.

Per això és un autor tan complex, complet i contradictori. Simenon és sospitós per a la literatura culta per la rapidesa amb què escriu i la popularitat que en resulta. És sospitós per a la literatura de quiosc per la seva ambició, la riquesa de plantejaments i la profunditat dels caràcters. És sospitós per

tanta quantitat com és capaç de posar sobre la taula sense renunciar a la qualitat, sospitós per la defensa en primera persona assumida als escrits memorialístics, sospitós per la universalitat tan localment arrelada a Lieja i a Bèlgica i pel localisme detallat de tants aspectes universals sòrdids i crus compartits per tots. És sospitós per la compulsivitat amb què tota la vida va buscar la dona (10.000 amants, comptabilitzava ell), i no ho és menys per com ambiciona comprendre sense jutjar, entendre per complet "l'Home". Simenon fins i tot és sospitós per la concentració de dies i hores d'escriptura compulsiva, després de setmanes equivalents de carregar piles amb una mundanitat no menys obsessiva. Sospitós, ho es, sí. Però Simenon és tan sospitós que a alguns ens ha condemnat a no fer sinó buscar-lo.

Wanted! El pitjor d'aquesta nova col·lecció d'Anagrama & Acantilado és també el millor: que trauran un munt de títols i els haurem de fer lloc als prestatges.